మైదానంలోంచి వెడుతున్న బాట పక్కనున్న వేపచెట్టు నీడలో, ఆ చెట్టు పక్కనే పడిఉన్న బండరాయంత విశ్చలంగా మంచుండిపోయింది విశాలాక్షి. ఆమె దృష్టి కొద్దిదూరంలో హుందాగా ఉన్న స్కూలు భవనంపై కేంద్రీకరింపబడిఉంది. ముఖ ద్వారానికి ముందు గల మెట్లు వల్లని బండలు ఎండలో నిగనిగలాడుతున్నాయి. ప్రార్థనామయం కాబోలు విద్యార్థిను లెవరు కనబడటంలేదు. అందరు స్కూలు వెనక వేపునున్న విశాలమైన మైదానంలో ఆకసంలో ఎగురుతున్న త్రివర్ణ పతాకం చుట్టూ చేరిఉంటారు. నిజానికి తను ఈపాటికి ఉపాధ్యాయుమత్త వరసలో మంచుని ఉండవలిసింది.

కాని, నేడా హక్కు తనకు లేదు.

కాలపురుషుడు వయసు అనే ఒడిసెల చేబట్టి, రిటైర్‌మెంట్ అనే [illegible]రాతిని అందులో ఉంచి, గిరగిరా తిప్పి సూటిగా తనపై విసుర్కొన్నాడు, ఆ దెబ్బకు తాళలేకపోయిందది తను.

విశాలాక్షి భావనలను చెదరగొడుతూ మైకుగుండా ప్రార్థనగీతం వినవచ్చింది, అలవాటు, చొప్పున రెండు పాదాలు శోధించిం దామె. వంశీమోహనుడి వేణు నాదంలా మధురంగా ఆ గీతాన్ని ఆలపిస్తున్న ఉమ కంఠ [illegible] తనకు [illegible] తనే ఆ గీతాన్ని ఆ అమ్మాయికి నేర్పింది [illegible]కేకాదు, చక్కగా పాడే అమ్మాయి[illegible] విద్యార్థి[illegible] ముగించి వెళ్లిపోయి నపుడల్లా [illegible] కంఠమాధుర్యమున్న వారిని ఏరి, వాళ్లకు నేర్పటానికి తనూ వారితో పాడింది. ఒకసారి కాదు — గత ఇరవై యేళ్ళుగా తనా పని చేసింది.

ప్రార్థనగీతం ముగిసిపోయింది. హెడ్‌మిస్ట్రెస్ మైకులో ఏదో చెబుతూంది. విశాలాక్షి కవేవీ తల కెక్కటంలేదు. ఆమె రెండు పాదాలు ఇంకా శోధింపబడే ఉన్నాయి. ఆలోచనలు ఒకదానికొకటి సంబంధం లేనట్లు విడిపోయి విహారాలు సల్పుతున్నాయి.

స్కూలు రెండో అంతస్తు ఎక్కి మంచుంటే ప్రార్థన గీతం తరవాత విద్యార్థినులు విడిపోతున్న దృశ్యం రమ్యంగా గోచరిస్తుంది, కొలనులో కలవలు విచ్చుకున్నట్లు. కాని నేడవేవీ తనవి కావు. స్టాఫ్ రూములో మూలగా ఉన్న కిటికీదగ్గిర బల్లపై కారియర్ తెరిచి తమ అన్నం తింటూంటే వినవక్ర పీవనలా చల్లని గాలిని ప్రసరించే వేపచెట్టూ తనదికాదు. అది; రాత్రే వక్షత్రాలలాంటి తెల్లటి పూత, కుళాయి వద్ద మధ్యాహ్న భోజనాలు ఆరగించి చేతులు కడిగేసుకుంటున్న చిన్నారి అమ్మాయిల చిరునవ్వులు, సంగీత విభాగంలో ఉన్న వీణలు, వయొలన్లు, అవి ఆలపించే రాగాలు—ఇవేవీ ఇక తనవి కావు. తనను "మ్యాజిక్ మేడమ్"గా ఆప్యాయంగా ఆహ్వానించి, ఏళ్లతరబడి ఆదరించిన విశాలమైన భవనంలో తన కిక చోటు లేదు — భారంగా నిట్టూర్చింది విశాలాక్షి.

"ఇలా వచ్చారేమిటి?"

ఉలిక్కిపడి తలఎత్తింది విశాలాక్షి. ఎదురుగా మంద స్మితం చేస్తున్న కెమిస్ట్రీ ఉపాధ్యాయిని మిస్ మేరీ కూంచునిఉంది.

మేరీకాక, మరొకరు ఆ ప్రశ్న వేసిఉంటే మూది కుటిలా బాధించిఉండేదది విశాలాక్షిని. 'ఈ పాఠశాలకీ,

మనిషిలో, అసూయ అనే అగ్ని ప్రజ్వరిల్లి [illegible] రగులుతూ [illegible]ఉంటుంది. ద్వేషం నరనరాల సలసలకాగుతూ, వుంటుంది. తమకంటె, వయసులో చిన్నవారు [illegible] సామర్థ్యాలలోగాని, గుణ[illegible]లలోగాని, దొడ్డవారు అయివుండగలరని ఊహించనేరని పెద్దలకు, అలాటి సంఘటన ఎదురైతే, బుద్ధి, మనసు వ్యక్తి స్వాయి. స్వార్థం పడగవిప్పి బుస కొడుతుంటుంది.

మీకూ ముఖం తిరిపోయిందే. ఇక మీకు ఇక్కడేం పని' అన్న దెప్పిపొడుపుని ఊహించుకొని మనస్సు కష్టపడేది.

"హెడ్‌మిస్ట్రెస్ రమ్మన్నారట. ఎందుకో . . ." అంది విశాలాక్షి.

చిన్నగా నవ్వింది మేరీ. "పాలుగు రోజులే అయినా అదోలా ఉందండీ. మీరు లేని వెలితి బాగా తెలిసి వస్తూంది. ఉదయం కూడా స్టాఫ్ రూమ్‌లో మీ గురించే అనుకున్నాం, తరోజినిగారు మీరు ఎక్స్టెన్షన్‌కి ప్రయత్నించిఉండవలిసింది, అన్నారు. నేనుమటుకు ఈ వయస్సులో మీకు విశ్రాంతి అవసరం అన్నాను."

మేరీ మాటలు నచ్చలేదు విశాలాక్షికి.

"అంకుల్ ఏమన్నారు ఈ విషయాన్ని గురించి?" అంది మేరీ.

ఎమ్. ఆర్. ప్రసాద్

"కొత్తగా అడుగుతున్నావేం, మేరీ! ఆయన సంగతి నీకు తెలియనిదా? నేను కుట్టిన ట్లేనా ఉండదు ఆయనకు. ఇవాళ హైద్రాబాద్ వెళ్లారు."

"సాహితీ సభలేనా?"

"సభలో, సదస్సులో. ఏ తాడు అయితేనేం ఉరి పోసుకుందుకు అన్నట్లు. విషయం చెబితే, ఆఁ ఇంకా ఉద్యోగమెందుకు అనోసారి, చేద్దూ ఏం పోయింది అనోసారి, సామాన్లు సర్దేయ్ అబ్బాయిదగ్గిరికి వెళ్లిపోదా మనోసారి అంటూంటారు. ఏం మనిషో . . ."

మేరీ రిస్టువాచి చూసుకుంది. "ఇప్పటికే రెండు నిమిషాలు ఆలస్యం. నాకు మొదటి పీరియడ్ ఉంది. వెడతాను. అన్నట్లు, విశాలాక్షిగారూ, మీకు బదులుగా వచ్చినావిడ అదుగో!" అంది.

విశాలాక్షి తల అటుకేసి తిప్పింది. సంగీత విభాగం వేపు సాగుతున్న సన్నటి కాలిబాటమీద మంచుని, ఒక చిన్న అమ్మాయితో ఏదో అంటున్న ఇరవైఏళ్ల యువతి గోచరించింది ఆమెకు. విశాలమైన నయనాలు, సన్నగా ముందుకు సాగిన సంపెంగపూవులాంటి నాసిక, నవ్వితే అందంగా సొట్టలు పడే బుగ్గలు, శ్రీకారం చుట్టిన చెవులు. అలానే చూస్తూండిపోయింది విశాలాక్షి. చెవులకు దుద్దులుకాని, కంఠాభరణాలుకాని లేవు. కంటి కాటుకమటుకు తనని ఆవరించిన చీకటితెరలా తోచింది విశాలాక్షికి.

మేరీ వెళ్లిపోయింది.

నిమిషంలో విశాలాక్షి మానసాకసంలో బాధా మేఘాలు అలుముకున్నాయి. శిశిర సమీరాలు శీతలంగా వీచాయి. పాతికేళ్లు వెండని ఈ ప్రాజ్ఞురాలా సంగీత పాఠాలు బోధించేదని విషాదగీతంలా ఆమె హృదయం ఎగిసిపడింది.

ముళ్లువడ్డ విశాలాక్షి ఆలోచనలని చెదగొడుతూ వచ్చిన ఛాయతో, పల్చటి వాయిల్ చీరలో ఆ యువతి నడిచి సమీపిస్తూవుంటే, మోకాళ్లవరకు ఉన్న వాల్జడ కాలసర్పంలా గోచరించింది. విశాలాక్షి మొహం ఎందుకో వివర్ణమైంది. నల్లదనంలోకి జారుకుంటున్న నుదురుపై కళామతల్లి చిందించిన మరంద బిందువుల్లా స్వేదబిందువు లావరించుకున్నాయి.

నెమ్మదిగా హెడ్‌మిస్ట్రెస్ రూము చేరుకుంది. గదిలోకి అడుగుపెడుతూంటే గుండె లెందుకో వేగంగా కొట్టుకున్నాయి. నేడు హెడ్‌మిస్ట్రెస్ మాటల్లో ఆదోరకపు అనవసరపు గౌరవభావం కనబడుతూంది. తనమీద అధికారం ఇక లేదని ఆవిడ బాధ కాబోలు! కొత్తగా వచ్చిన ఆ యువతికి చార్జి ఇవ్వాలట. నిజానికి ఆమె అప్పుడే అన్నీ అధికారపూర్వకంగా హస్తగతం చేసుకుందిట. నేడు తను చేయవలసినది కాగితాలని సంతకాలు చేయడం! — అంటే, తను ఇప్పుడామెను కలుసుకోవాలి.

విశాలాక్షి హృదయం, ఆమె వయస్సులాగే కుంచించుకుపోయింది. తనని తోసివేసి, తన స్థానాన్ని ఆక్రమించుకొని, తన పట్టాను లాగేసుకున్న ఆ యువతిపై క్రోధం కుప్పిగంతులు వేసింది. ఈ వీణావతే రాకపోతే తనకు తేలికగా ఎక్స్టెన్షన్ లభించిఉండేది. నెమ్మదిగా అడుగులు వేస్తూ సంగీత విభాగంవేపు బయలుదేరింది విశాలాక్షి. కాలిబాటగుండా నడుస్తూంటే ఇందాక ఆమె వేసిన అడుగులో తన అడుగు పడుతుందేమోనన్న విచిత్రమైన అనుమానం కలిగింది ఎందుచేతనో! విచారపు చెల్లెమ మనస్సుతోనే అలుముకుంటూ బాటకు ఓరగా నడవసాగింది.

తీరా మెట్లమీద అడుగు ఉంచబోయేసరికి వెయ్యి సందేహాలు నిలువునా ముంచివేశాయి. ఏం మాట్లాడాలి తను? ఏమంటుందో ఆమె? పరిచయం చెయ్యటానికి ఎవరేనా ఉంటే బాగుండేది. ఆమాత్రం తోచలేదేమిటి హెడ్‌మిస్ట్రెస్‌కు?

సంగీత విభాగం వెనకవేపు గాలిలో ఊగుతున్న కొబ్బరిచెట్ల ఆకులని, ఆ వెనక ఆకాశంలో తేలియాడుతున్న దూదికుప్పలలాంటి మబ్బులని వీక్షిస్తూండిపోయింది విశాలాక్షి. గ్రీష్మ మాసపు ఎండలోని వేడిమంతా నింపుకొని వీస్తూంది గాలి. నుదురు, మెడ ఘర్మజలప్లావితాలయ్యాయి.

ఆ వేడిగాలితో పాటుగా వినవస్తూంది లోపలినుండి కీర్తన, "హిమగిరితనయే . . ." అంటూ. పాటలోని మృదుత్వంతోపాటు, కంఠంలోని మాధుర్యం, తలలో పూలు తురుముకుంటూంటే గుచ్చుకున్న ముల్లులా నొప్పించింది విశాలాక్షిని. మనసులోని ఉత్సాహాన్ని అలలు, అలలుగా కదలింపబోయిన సంగీతం అవిలంలా వేధించింది.

'అదేమిటి ఈ క్లాసువాళ్లకి అప్పుడే కీర్తనలు మొదలెట్టిందే! సిలబస్ తెలీదేమో! తెలీకపోవటమేమిటి?

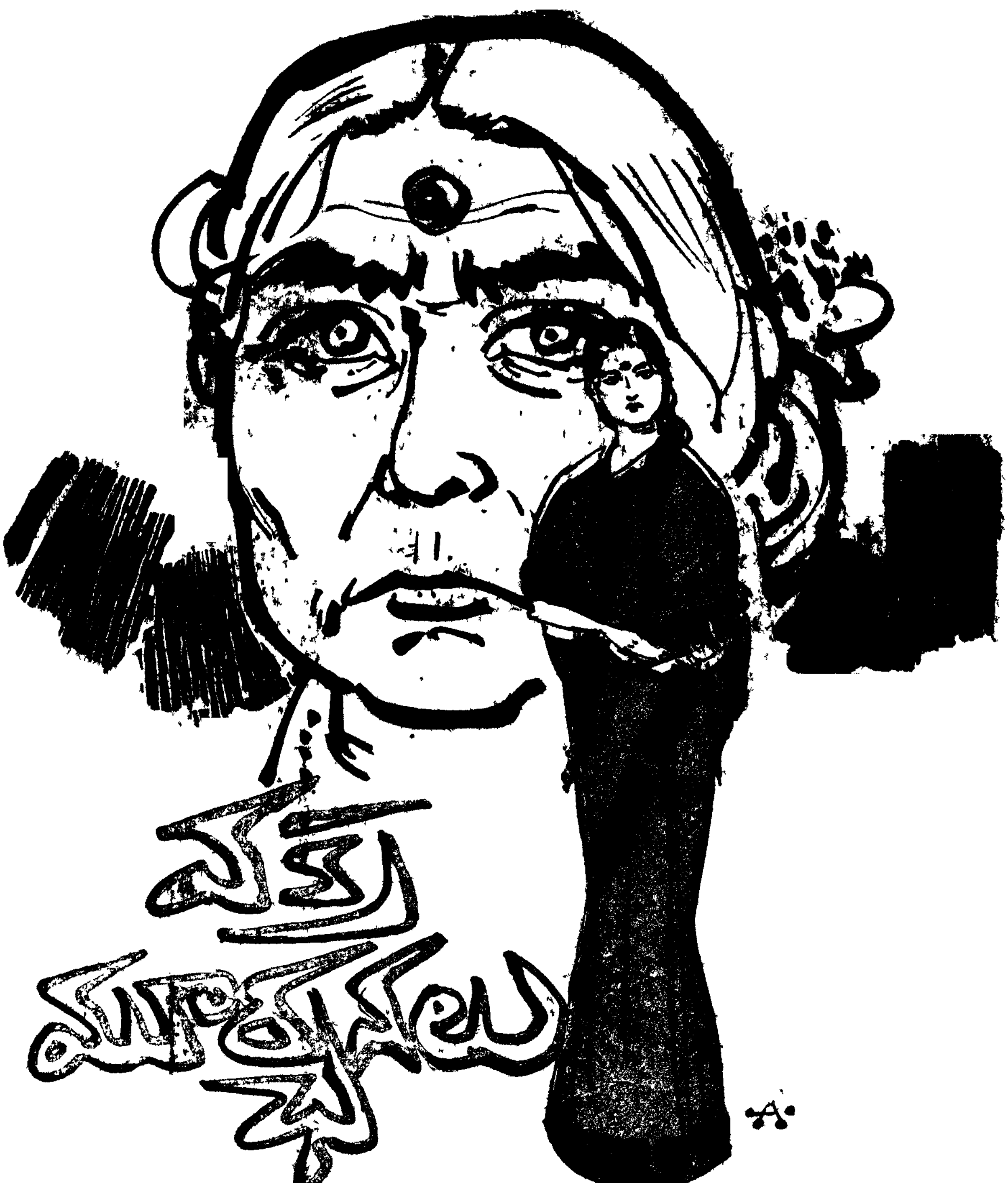

విద్యార్థినులని అదుపుకోటానికి, ఆమె ప్రాథమం ప్రదర్శించుకోటానికి అయిఉంటుంది. ‘ఆ ఏం ప్రాభవం లేద్దూ . .... వదేవ సంగతులు నేను చెప్తున్నా, ముందుకూ గింజుకోటం ఓ గొప్ప ఏమిటి? ఉన్న విషయాన్ని అర్థవంతంగా పెంచుకోవాలి . . .’

“నమస్తే, మేడమ్.”

తల ఎత్తి ఎదురుగా ఉన్న [illegible] చూసింది విశాలాక్షి. ఆ అమ్మాయి కళ్లలో విషాదభావం ఉంది.

“మీరు ఇక రారటగా, మేడమ్?”

విచ్ఛిన్నంగా నవ్వింది విశాలాక్షి. “లేదు. . . అన్నట్టు, ఎలా చెబుతూంది మీ కొత్త మేడమ్?”

“బాగానే చెబుతూంది. చక్కగా పాడుతుంది. కోయర్ పిల్లవాళ్లతో అప్పుడే జట్టు కట్టేసింది మేడమ్. [illegible] ఆడిన ముట్టు ఉంటారు వాళ్లంతాను . . .”

విశాలాక్షి ఆశించిన సమాధానం కాదు అది.

“ఇవాళనుండి ఇంటికి వస్తారా, మేడమ్?”

ఉమ, మరికొందరు అమ్మాయిలతో [illegible] కళ్లవద్ద ట్యూషన్లు చెబుతూంది.

“కాదు, ఉమా. ఇంక కొంత [illegible] వస్తాను. [illegible] సంగతి [illegible]

"అలాగే" అంటూ వెళ్ళిపోయింది ఉమ.

సంగీత విభాగంలోనికి అడుగువెయ్య బుద్ధి పుట్ట లేదు విశాలాక్షికి. తరవాత కాగితం వ్రాసి సీతయ్యతో పంపవచ్చులే అనుకుని వెనుదిరిగింది. కాని మనసులో మరో మూల సన్నటి బాధ మొదలైంది. తిరిగి వెళ్ళి ఆ వీణలని, వయొలిన్లని ఎలా ఉపయోగించాలో చెబుదా మని ఉంది. ఆ రెండో వీణకు తంత్రులు తెగిఉన్నాయి. కొత్త తంత్రులు వేసినా బిగింపులో జాగ్రత్త, మెళు కువ అవసరం. హార్మోనీ పెట్టె పై మూత తీసిఉంచితే పైనుండి మట్టి పెళ్ళపెళ్ళన రాలుతుంది. ఈ సంగతి కొత్తగా వచ్చిన ఆవిడకు ఎలా తెలుస్తుంది? మొన్న పంచాయతీ సమితివాళ్ళు బుర్రకథ చెబుతాం అంటూ ఢక్కీలు, మృదంగాలు పట్టుకువెళ్లారు. తెచ్చి ఇచ్చారో లేదో! ఆ సితారు ఉంచిన పెట్టెలో . . .

బలవంతాన జ్ఞాపకాల ఉచ్చును విసిరి అవతలకు కొట్టింది విశాలాక్షి. ఎలా పాడైపోతే తనకేమిటి? లేశమాత్రపు అనుబంధం, అనురాగాలు లేవే తన కిక్కడ. కొత్తగా వచ్చిన ఈ యువతి ఇరవైయేళ్ళు తను భద్రంగా అట్టిపెట్టుకున్న వస్తువును నిస్సందే హంగా లాగేసుకుని తనదిగా చేసుకుంది. శుష్కించి పోతున్న భావనలు విశాలాక్షి మదిని కలవరపెట్టసాగాయి. ఈర్ష్య, అసూయ జోరీగల్లా ముసురుతున్నాయి. ఉద్వేలమైన నిస్సహాయత ఉద్విగ్నంగా తరుముతూంటే వడివడిగా క్వార్టర్సువేపు నడిచిపోయిం దామె.

* * *

అరుణభానుని తరుణోదయకాంతి లేలేతగా ప్రసరి స్తోంది. ఆ కాంతిలో పిల్లవాయువులకు తలలూపు తున్న పెరట్లోని జినియాలు, ముద్దమందారాలు, బిళ్ల గన్నేరు, రకరకాల పువ్వులు పంచరంగులీనుతూ చలిలో వణికిపోతున్నాయి. రాత్రి కురిసిన హిమకణాల్లో సూర్య కాంతి ప్రతిఫలిస్తూండగా వినూత్న కాంతు లీనుతు న్నాయి గడ్డిచిగుళ్ళు.

పెరట్లో నిలుచుని పళ్ళు తోముకుంటున్న విశాలాక్షికి "కౌసల్యా సుప్రజా రామ" అన్న సుప్రభాతం, వెనకవేపు ఉంటున్న ఆంగ్లోపాధ్యాయిని సరోజిని ఇంట్లోంచి శ్రావ్యంగా వినవచ్చింది. నోటిలోని వేపపుల్లని కదప కుండా పళ్లతో నొక్కిపట్టి అలానే వింటూండిపోయింది. స్వాప్నిక జగతిలో, నందనవనాల్లో జాజితీవెల ఊయల లూగుతున్నట్లు, వెండిరజనులా రాలుతున్న వెన్నెట్లో విహారాలు సల్పినట్లు తోపింపజేసి, ఏ మనోజ్ఞ లోకాల్లోంచో బయలువెడలి నిసర్గ సౌందర్యంతో తనని ముంచెత్తుతూం దా కంఠమాధుర్యం.

'ఇంతటి కంఠమాధుర్యం సరోజినికి లేదే? — ఎవరబ్బా పాడుతూంది?' అన్న సందేహానికి విశాలాక్షి లోనుగాకమునుపే, నిన్న చూసిన యువతి నెమ్మదిగా అటుపక్క పెరట్లోకి వచ్చింది. విశాలాక్షి క్షణం రిచ్చపడింది. ఆమె అంత చక్కగా పాడుతుందని మనసు అంగీకరించటంలేదు.

విసవిసా నడిచి వచ్చింది అటునుండి!

సీతయ్య కాఫీ తెచ్చి పెట్టాడు. వేడికాఫీసైతం హుషారును ఇవ్వలేకపోయింది విశాలాక్షికి. ఏదో దిగులు, నీరసం చుట్టబెట్టుకుంటున్నాయి. ఇంతకుముందు విన్న గానం హృదయంలో సుళ్ళు తిరుగుతూంది. తనంతటి చక్కగా పాడగలదా?

అప్రయత్నంగా గొంతు సవరించుకుంది విశాలాక్షి. మరుక్షణంలో కుంచెతో గీసిన సన్నటి గీతలా మాధు ర్యాన్ని నింపుకొని మరోమారు ఆ ప్రదేశాన్ని సుప్ర భాతం నింపివేసింది. హొయలు చిందిస్తూ గలగల పారే స్రవంతిలాంటి తన కంఠస్వరానికి ముగ్ధురాలైంది విశాలాక్షి. కాని, ఉద్భవిస్తున్న జీవి తల్లిని బాధపెట్టి నట్లు తన కంఠరాగం తననే బాధనొందిస్తూంది. సగంలోనే పాడటం ఆపి, మంచంమీద నిస్త్రాణంగా వాలిపోయిం దామె.

మధ్యాహ్నం కరస్పాండెంట్‌గారినుండి ఉత్తరం వచ్చింది. వీలయినంత త్వరలో క్వార్టర్సు ఖాళీ చెయ్యా లని శాసనం.

విశాలాక్షి మనసు దీపంలో పడ్డ మిడతలా కొట్టు మిట్టాడింది. తను ఖాళీచేశాక, ఆమె వచ్చి ఈ ఇంటిని సైతం ఆక్రమించుకుంటుంది. నిద్ర లేస్తూనే ఎదు రుగా కనిపించే పొలాలు, పొలాలవెనక గలగల పారే సెలయేరు, ఆవలి ఒడ్డునున్న సరుగుడుతోటలు— ఇవేవీ తనిక చూడలేదు. ఆప్యాయంగా తోటలో తను పెంచుకున్న పూలమొక్కలు, స్వయంగా కట్టిన తులసి

> **గౌరవం**
>
> క్రైస్తవమతం అంతరార్థం గౌరవభరితమయిన భక్తిభావమే.
>
> —గెటే
>
> **ఆపద**
>
> ఆపద రాగలదని ఆత్రపడే వారెప్పుడు దానిని రెండు రెట్లు ఎక్కువగా అనుభవిస్తున్నారు.
>
> —పోర్టియస్

కోటసైతం బడిలో మూగవోయిన మహతుల్లా ఈవిడ అధీనమైపోతాయి!

ఇరవైయేళ్ళుగా ఈ ఇంటి వరండాలో వాలు కుర్చీ వేసుకొని, అందులో హుందాగా కూర్చుని, చుట్ట కాలుస్తూ ఆయన తనకు ఏవేవో పుస్తకాలు చదివి వినిపించేవారు. లతావల్లరులు ప్రాకిన స్తంభాల్ని ఆను కొని ముగ్ధమనోహరమైన సాయంసంధ్యని, ఆ సంధ్యాకాంతులలో మెరసిపోతున్న ఆయన ఫాలభాగాన్ని తిరిగిపోతున్న ఋతుచక్రాలతో ప్రమేయంలేకుండా తిలకిస్తూండిపోయిన తను ఈ పరిసరాల్లో ఉండ బోదు ఇక!

సీతయ్యకు ఆవిడ మనస్సులోని సంచలనం అర్థ మైనట్లుంది. "అలా ఉన్నారేమిటి, అమ్మగారూ?" అన్నాడు.

"ఏం లేదురా" అన్న పొడిముక్కతో తప్పించు కుందేగాని, మనసులోని కకావికలని తుడిచివెయ్యలేక పోతూంది విశాలాక్షి. సాయంకాలం మేరీ రాకతో మరింత అధికమయ్యాయి అవి.

"నీరజ సరోజినిగారి ఇంట్లో ఉంటూందిటగా" అం దామె.

"ఆ యువతి పేరు నీరజగామోను. అదేం పేరు— నీరసంలా అనిపించింది విశాలాక్షికి.

"అవును, నేనూ చూశాను. . . ఇవాళే, వీలయి నంత త్వరలో క్వార్టర్సు ఖాళీ చెయ్యమని తాఖీదు కూడా అందింది" అంది.

సానుభూతిగా నవ్వింది మేరీ. "ఆ[illegible] అతిశయం జాస్తిలా ఉంది. మధ్యాహ్నం పలకరిస్తే వినిపించుకో కుండా వెళ్ళిపోయింది. సరోజినిగారు ఎలా వేగుతున్నారో గాని. . ."

నీరజను నిందించిన నిందావాక్యా లెందుకో ఆనందాన్ని ఇచ్చాయి విశాలాక్షికి.

"సరోజినికి ఆమె ముందే తెలుసునేమిటి?" అంది.

"అదేం లేదు. క్వార్టర్సు ఖాళీ అయ్యేదాకా అక్కడ ఉండమన్నారుట కరస్పాండెంటుగారు. ఇద్దరికీ పిల్లా జెల్లా లేరుగా."

"పెళ్ళయిందటే నీరజకు?"

"ఆహా!"

"మరి. . ." అర్థోక్తిలో ఆపేసింది వాక్యాన్ని విశాలాక్షి. చిత్రంగా నవ్విందేకాని సమాధానం ఇవ్వలేదు మేరీ. ఆ నవ్వులో ఎంతో అర్థాలు గోచరించి నీరజపట్ల మరింత అసహ్యం కలిగింది విశాలాక్షికి.

"ఎక్స్టెంప్షన్ [illegible] చెప్పలేదు మీరు నాకు. మీరు ప్రయత్నించ[illegible]?"

ప్రయత్నించకేంగానే ప్రయత్నించింది. కాని ఈ అందాలబొమ్మతో పోటీపడింది. ఆవిడే రాకపోతే . . .

విశాలాక్షి మాటపోవటం చూసి మేరీయే అంది. "నన్నడిగితే మీరిక విశ్రాంతి తీసుకోవటం మంచిది. ఏం తక్కువని ఉద్యోగం చెయ్యాలి, చెప్పండి? అంకుల్, మీ అబ్బాయిదగ్గిరికి వెడితే . . ."

"లేదు, లేదు." [illegible]గా అంది విశాలాక్షి. కళామతల్లి సేవ వదిలి వెళ్ళిపోవటమే! — ఇన్ని రోజులుగా మసలి, ఆశీ, అనురాగాలని పంచి పెట్టుకొని, మమతలను పేనుకొని తన దేహం లోనే ఒక భాగంగా తలచే ఈ ఊరిని, ఆకర్ష ణీయమైన పరిసరాలని వదలటమే! — తన కెంతటి ప్రత్యేక స్థానమున్నదక్కడ! తను బాట మ్మట వెడితే ఎందరు పిల్లలు గౌరవపూర్వకంగా నమస్కరిస్తారు! ఎందరు [illegible] ఆదరంగా చిరు నవ్వులు చిందిస్తారు! ఎందరు [illegible] తారు! వీళ్లందరిని వదిలి కొంచెం దూరం చేరి, కోడలి అభిమానంపై ఆధారపడి, పేరూ లేని అత్తగారి జీవితం గడపటం ఎంతటి హీనమైన విషయమో ఊహూ! తను అలా కానివ్వదు. తను ఎంత వారు మార్చినా అలా జరగనివ్వదు. లేకపోతే ఏం? ప్రైవేట్లు లేవూ? వాటిద్వారా వెయ్యగలదు తను.

మేరీ మాటలు ఎందుకో తనకు గుర్తుకు తెస్తున్నాయి. ఏం చేస్తూంటాడు [illegible]? హైదరాబాద్‌లో [illegible] సాహిత్యంమీద అనర్గళంగా [illegible] సభికులని హడలగొట్టేస్తుంటారు కామోసును. ఇంటి పట్టునున్నా బాగుండేది. తనకో సంపూర్తిగా వెళ్ళగక్కి మనసుని తేలికపరచుకొ

మేరీ వెళ్ళిపోయాకస్నైతం ఈ విషయాలనే ఆలోచిస్తూండిపోయింది విశాలాక్షి. సాయంకాలం దాటిపోయినా, ఈ ఆలోచనకు అడ్డుకట్ట పడటంలేదు. అహర్నిశలు ఆలోచించి వేగిపోయిన మనస్సుకు నిద్ర కూడా శాంతి నివ్వటంలేదు. కళ్ళు మూస్తే కలలు. కలల్లోనూ ఇవే!

రాత్రి పన్నెండింటిప్రాంతాల్లో ఏడోమారు పీడ కలనుండి మేలుకుంది విశాలాక్షి. కిటికీలోంచి కురుస్తున్న వెన్నెల కాలిపోతున్న జాబిల్లిని జ్వాలల సందేశంలా గోచరించింది ఆమెకు. చుట్టుపట్ల పొద రిళ్ళలోని సౌరభాన్ని మోసుకుని వీస్తున్న గాలి ఉక్క పుట్టించేలా ఉంది.

ఆ విషాద ప్రశాంత యామినిలో హఠాకలితంగా, వ్యథాభరితంగా వినిపించిం దొక కంఠస్వరం, మండే మంటలా, తగులబడే కళాఖండంలా!

విశాలాక్షి హృదయం అనుకంపం చలించింది. మంచంమీదనుండి చివాలున లేచి తోటివేపు కిటికీ దగ్గరకు చేరుకుంది.

పుచ్చపువ్వులాంటి వెన్నెలలో నెత్తులు గుమ్మరిస్తున్న సంపెంగ చెట్టు సన్నిధిలో చేతు చెయ్యి ఆన్చి విశ్వలంగా నుంచునిఉంది నీరజ. ఆ ముఖం పాలి పోయి ఉంది. గాలికి జుట్టంతా మొహంమీద పడుతూంది. తెల్లని చీర చెరగు జెండాలా నెమ్మదిగా చలిస్తూంది. వీటన్నిటినీ తెలియక మరో ప్రపంచంలో ఉన్నట్లు మ్లానవతో నేలచూపులు చిల్కి అన్వేషణాద్యోతక స్వరంతో మొనరుస్తూం దామె.

ఏ రాగానికి చెందని, కీర్తన, కాని అర్థంలేని భావగీతికా రూప మది.

సుడిగుండాలు, మరీచికలు కొన్ని ఆకృతిలేని భావనలు జ్ఞాపకానికి వచ్చాయి విశాలాక్షికి. రాయని ఉత్తరంలా నీరజ ఆంతర్యంతం తెలిసిరావటం లేదు.

రాతిబొమ్మలా నిలబడిపోయిన చూస్తూంటే విశాలాక్షి హృదయం ద్రవిపోయింది. అంతటి దుఃఖానికి ఆమె లోనుకావటానికి కారణమేమిటో తెలుసుకోవాలన్న ఆత్రత కలిగింది. అయితే ఇదంతా ఒక క్షణంమాత్రమే. క్షణంలో దిశాశోభ చీకటిలో లీనమైనట్లు జ్ఞానంలో విలీనమైంది. కిటికీ రెక్క భడేల్‌మని మూసింది విశాలాక్షి.

• •

రెండురోజులు దాగి ; ఉమతో అన్నదేకాని, వారంరోజులదాకా సంగీతం చెప్పటానికి వెళ్ళలేక పోయింది విశాలాక్షి. ఈ వారంరోజుల్లో అనేక సంఘటనలు జరిగి ఆమె మనసులో నీరజపై మరింత విద్వేషాన్ని నాటాయి. నీరజకు డబ్బు కాపేనం ఈ వయస్సుకధికంగా ఉన్నట్లుంది. ఏ రకమైన సమ్మోహన వేసిందోకాని, తన దగ్గర సంగీతపాఠాలు చెప్పించుకొనే దాదాపు సగం మంది నేడామె శిష్యులయ్యారు. విశాలాక్షి హృదయం భగ్నమైన ఆఖరుకు ప్రైవేట్లలో సైతం తనకు పోటీమనుల సంఖ్య తగ్గిపోవటం విశాలాక్షికి ఆర్థికమాత్రం బాధ కలిగించలేదు. ఆమెలు ప్రైవేట్లులేనా హాయిగా జీవించగలదు

చేది. అయితే, ఆమెను బాధించింది తను పరాజితురాలవుతున్న విధానం! కళామతల్లి సేవకి నీరజ అడ్డు పడుతున్న రీతి! — నీరజ వచ్చి పట్టుమని పదిరోజులు కాకమునుపే తను కోరలు తీసిన పాము అయింది. మరికొన్ని రోజుల్లో మరెన్ని మార్పులు రాగలవో!

"నా కేమిటో తెలీటంలేదండీ. అమ్మాయి మంకుపట్టు పట్టింది. ఆ కొత్తగా వచ్చినావిడ బాగా పాడుతుంది అంటుంది. నేనేం చెప్పను? మీరు మరోలా భావించకండి" అని ఓ ఇంటావిడ ముచ్చటగా తను వారి అమ్మాయికి ప్రైవేటు చెప్పటానికి తగదని తెలియపరిచింది.

సాయంకాలం ఉమకు పాఠాలు చెబుతున్నప్పుడు జలజ, మిగతా అమ్మాయిలు రాలేదేం అన్న తన ప్రశ్నకు తల వంచుకుని ఉమ ఇచ్చిన సమాధానానికి కంపించిన వీణతీ లా అల్లల్లాడిపోయింది విశాలాక్షి. నేడు విన్న విషయం తన పాండిత్యధురీణతకుకాదు, ఆత్మాభిమానానికే సమ్మెటపెట్టు! తన అనుభవమంతటి

వాత్సల్యం

చిత్రం—పి రాజారావు (వైజాగ్-2)

వయస్సు లేని నీరజ తన బోధించిన విషయాల్లో తప్పు పట్టటమా? తన ప్రాభవంతో చెలగాటమా? దీనికి తోడు సంగీతంలో సరిగమలు తెలియని వీళ్ళంతా ఆమెకు "తందాన" అనటమా!

తనకంటే బాగా పాడగలదట.

అనుపమాన కౌశలంతో అతి సులువుగా బోధ నల్పుతుందిట. విశాలాక్షి అహం దెబ్బతింది. సహనం మంచులా కరిగిపోయింది. అసూయ ఆక్రోశంగా రూపు చేసుకుంది. ఆమెలో వేదనానల జ్వాలలు రేగాయి. రుధిర ధారల్లాంటి ఆ జ్వాలల్లోనూ నీరజే జాజ్వల్యమానంగా వెలిగిపోతూంది. విశాలాక్షి పిడికిలి బిగుసుకుంది. తన మనఃక్లేశానికి మూలకారణమైన నీరజవిషయం తేల్చుకో వలసిందే. తనతో పందెపుగుర్రంలా పోటీపడుతున్న ఈ పిల్లమేఘాన్ని తేలిగ్గా ఊదెయ్యవలసిందే.

తను ఆశించింది అకుంఠిత దీక్షతో కళారాధన చెయ్యటమే. అందుకు నీరజ అడ్డుపడుతూంది. మాత్ల్పుడు మిగిలిందల్లా పోరాటం. ఈ నిరవధికమైన పోరాటంలో తను బలిఅయినా సరేనని విశాలాక్షి కృతనిశ్చయురాలైంది.

అవకాశంకోసం ఎదురుచూస్తున్న విశాలాక్షికి, రెండురోజుల అనంతరం ఉమ ఇంటికి నీరజతోపాటు తనకూ ఆహ్వానం లభించిన విషయం భగవంతుడు ఇచ్చిన వరంలా తోచింది. పేరంటంలో నీరజను పాట పాడమనకపోరు. అందులో తప్పులు పట్టి తను విలువునా ఆమెను శృంగభంగమొనర్చకా మానదు.

ఆహ్వానించిన సమయానికి అరగంటకు ముందే బయలుదేరింది. విశాలమైన బంగళా ముఖద్వారంలో నుంచుని స్వాగతమొసగింది ఉమ తల్లి. ఆరింటికే విద్యుద్దీపాలు హాల్లో వెలుగుతున్నాయి. సాయంకాలపు నీరెండలు కిటికీల్లోంచి ప్రసరించి విద్యుద్దీపకాంతుల్లో విలీనమవుతున్నాయి.

అగరువత్తుల వాసనలతో, హారతికర్పూర ధూపాలతో, పన్నీటి తుంపరలతో మనోజ్ఞమైన సువాసనలు నలుమూలలా విరజిమ్మబడుతున్నాయి. పెద్దముత్తైదువుల పట్టుచీరల గరగరలు, చిన్నపిల్లల కూనిరాగాలు, యువతీమణుల చలాకీనడకలుచూడముచ్చటగా ఉన్నాయి. చాలా రోజుల తరవాత పలకరించుకుంటున్నవారు, తమతమ అత్తగారిండ్ల సంగతులు ముచ్చటిస్తున్నవారు, "ఈ చీర ఎక్కడ కొన్నారూ?" అంటూ దీర్ఘాలు తీసేవాళ్ళతో కలకలలాడుతూం దా ప్రదేశం. ఉమ కూల్‌డ్రింక్స్ అందిస్తూంది.

విశాలాక్షికి ఇవేవీ తల కెక్కటంలేదు. ఆమె తన ప్రత్యర్థికోసం వేయికళ్ళతో కాచుకుఉంది.

బుసబుసమని పాలలా పొంగుతున్న నవ్వడి హఠాత్తుగా చల్లుమణిగింది!

విశాలాక్షి తల ఎత్తింది.

లేత నీలంరంగు దుస్తుల్లో సాయంసంధ్యలా గుమ్మంలో నిలుచునిఉంది నీరజ. వదులుగా వేసిన జడ, బోసిపోయిన మెడ. కమలాలతూడుల్లాంటి హస్తాలకు పల్చటి అరుణవర్ణపు గాజులు. ఆమె విశాలనేత్రాలు కొత్త పరిసరాలకు అలవడటానికి అటూ ఇటూ వేగంగా చలిస్తూంటే, కిందపెదవిని కొరుక్కుంటూండి పోయింది. మరీచికల్లాంటి ఆశలని అవలంబనం చేసుకుని కలలకి, కోరికలకి మధ్య ఊగిసలాడే వ్యక్తిలా గోచరించిం దామె విశాలాక్షికి.

ఉమ తల్లి ఎదురేగి ఆహ్వానించింది.

కపోల కాంతి రాగరంజితంకాగా, స్నిగ్ధంగా మందహాస మొనరుస్తూ లోపలికి నడిచింది నీరజ. ఆ నవ్వు లోను బాధే గోచరించింది విశాలాక్షికి. వెంటనే మనసును దిటవుపరుచుకుంది. లేదు, తను కరుణకు, కార్పణ్యానికి తావు ఇవ్వరాదు.

అటుతరవాత జరిగిపోయిన కార్యకలాపంలో ఏమాత్రం మనస్సు లగ్నమొనర్చలేకపోయింది విశాలాక్షి. శశి రాకకై వేచిఉన్న చకోరంలా ఉం దామె మనఃస్థితి.

ఆశించిన ఘడియ ఆసన్నమైంది.

మొదటి పరీక్షాపత్రం నీరజకే అందివ్వబడింది.

అగరువత్తులనుండి వెలువడుతున్న ధూమరేఖలా సిగ్గుతో చుట్టుకుపోతున్న నీరజని చూసి దరహాస మాత్రపు అపహాస్యం ఒనర్చింది విశాలాక్షి. కాని,

[illegible]
పద్మంలా మొహాన్ని పైకెత్తింది నీరజ.

"మీవల్ల గుణదోషమేమి. . .

నా వల్లనేకాని, నళినదళనయనా. . ." కాఫీరాగం రసమయమైన కావ్యంలా, గుబాళించే అత్తరులా వ్యాపించివేసింది. ఊహాంచలాలపై మనసును పరిగెత్తిస్తూ జల్లుజల్లున కురుస్తున్న తుషారబిందువుల్లా, ప్రకృతికాంత దరహాసంలా చైతన్యస్రవంతిలో ఓలలాడిస్తూంది.

తనకు అపరిమిత ప్రియమైన హిందూస్థానీ కాఫీరాగాన్ని నీరజ అందుకోవటంతో ఉద్వేగంతో చలించిపోయింది విశాలాక్షి. అదేమిటే, మొన్న కీర్తనకు అన్ని సంగతులు వేసి వెనక్కి, ముందుకు గింజుకుందే, ఇవాళ తేలిగ్గా పాడుతూంది? కృతి పాడవలసిన తీరు ఇదేనా? ఒక్క మెలికా లేదే?. . .

అనుపల్లవిలోని చరణానికి వచ్చింది నీరజ.

విశాలాక్షి హృదయంలోని సరిగమలు ఆ రాగంతో స్పందించలేకపోయాయి. ఆమె మానసవీణ అర్థంలేని అనుకంపాలతో గజగజలాడిపోతూంది. ఒక్కసారిగా మేఘం గర్జించింది.

పురి విప్పిన పింఛంతో కాఫీరాగం విశాలాక్షి కంఠ మాధుర్యాన్ని నింపుకుని నీరజపై దాడి సల్పింది.

అర నిమిషం రెండు కంఠాలూ మనోహరంగా సాగి, హఠాత్తుగా మెరిసిన తటిల్లతల్లా ఒరుసుకున్నాయి. అందుమూలాన జనించిన వెలుగు దిగ్భ్రమ నల్ని అంధురాలిని గావించిందా అన్నట్టు, ఉత్తరక్షణంలో తల వాల్చివేసుకుంది నీరజ. మాయమైన మందహాస ద్యుతిలా ఆమె కంఠం మూగవోయింది.

నిరంకుశుడిలా రాజ్యం సల్పింది విశాలాక్షి కంఠం. నీరజ పాడిన అనుపల్లవిలోని చరణాన్నే ధాతువును మార్చి అనేక రకాలుగా ఆలపించిం దామె. కంఠ మాధుర్యము, హృదయస్పందనము వందిమాగధులు కాగా, ఆదర్శాన్ని అణగార్చివేసే జీవితంలా మెలికలు తిరుగుతూ శైత్రయాత్ర సల్పింది కాఫీరాగం. నవ కవాలు విప్పించేస్తూ, వరదలా ఉప్పొంగి గదినంతా మత్తుగా జోకొట్టిం దా గానం!

పాట అనంతరం ఏర్పడ్డ నిర్వేద్య నిశ్శబ్దతలో తుమ్మెవట్ల ముత్తైదువులు చూపులు మార్చుకున్నారు.

"చక్కగా పాడారండీ."

ఆయాసంతో ఎడద ఎగసిపడుతుండగా చూపులని అటువేపు పరిచింది విశాలాక్షి.

నిర్మలంగా మందహాసమొనరుస్తూంది నీరజ.

ఒక్కమాటుగా ఈసడించింది విశాలాక్షి. "నా పాట అద్భుతదనం నిర్ణయించటానికి మీ కున్న సోమత నాకు తెలియనిదికాదు. డిగ్రీ చేతబట్టుకోగానే సరికాదు. అందుకు తగినట్లు మనసు పెరగాలి. కూపస్థమండూకంలా మీకు తెలిసిందే విద్య అనుకోవటం కేవలం అవివేకం!"

విషాదముద్రాంకిత శిల్పంలా కూర్చుండిపోయింది నీరజ. తన అభిభాషణకు తనకే సిగ్గేసింది విశాలాక్షికి. తుమ్మెవట్ల ముత్తైదువుల చూపులు భరించలేనివిగా ఉన్నాయి. నిమ్మకు నీరెత్తినట్లున్న నీరజ మౌనం తన విజయాన్ని అపహసిస్తూంది. విశాలాక్షి కిక అక్కడ నిలవ బుద్ధి కాలేదు. తమ తల్లి పిలుపులను వినిపించుకోకుండా వేగంగా బయటకు నడిచింది.

కానీ, నీరజకు తగినరీతిన బుద్ధి గరపిందన్న భావన బంగళాలోంచి వెడుతూంటేనే మాయమైంది. పేరంటానికి తగినవిధంగా నీరజ పాట పాడిందని, అది సంగీతకచేరి కాదని విశాలాక్షికి తెలిసివస్తూంది. వయసు చెల్లిన తను కంఠమాధుర్యంలో నీరజను మించుతుందన్న భావన అసంబద్ధంగానే తోచింది. తను సాధించినది విజయమేనా అన్న సంశయం పీడించసాగింది. దారమ్మట నడుస్తూంటే విద్యుద్దీప స్తంభాలు, వాటి నంటుకున్న మెర్క్యురీబల్బులు, చుట్టూ గల దీపపుపురుగులు వింతగా అగుపించాయి విశాలాక్షికి. తెల్లటి సిమెంటురోడ్డు నంటిపెట్టుకు ఉన్న నల్లటి చార, పొడుగ్గా సాగుతూ కాంతిహీనం అవుతున్న నీడ అర్థంకాని వైరాగ్య భావాన్ని అందిస్తున్నాయి.

ఆ రాత్రి మళ్ళీ పెరటివేపు కిటికీగుండా వినవచ్చిన తన్త్కంఠానికి విశాలాక్షి హృదయం ద్రవించిపోయింది. నీరజ పెరట్లో తిరుగుతూ అదే పాటని తేలికగా పాడుతూంది. అందులో నిక్షిప్తమైన విషాదం విశాలాక్షి

'...సారూప్య సౌఖ్యదమే మనసా...'

చిత్రం—జెట్టి కిరీటి (విజయపురి సౌత్)

హృదయంలో అంతులేని వేదనని శ్రుతిపెడుతూంది. కంఠంలోని నిర్లిప్తతకు అశ్రువులు ధారావాహికంగా వర్షించసాగాయి.

ఆర్ద్రహృదయాన్ని అపారమైన జాలి సితమొనర్చగా, "అవును. నా వల్లనేకాని, మీవల్ల గుణదోషమేమి" అంటూ చిన్నపిల్లలా వలవలా రోదించసాగింది విశాలాక్షి.

* * *

రెండుమూడు రోజులు ఒంటిమీద స్పృహ లేకుండా తీవ్రమైన జ్వరానికి లోనైన విశాలాక్షి కళ్ళు తెరిచేసరికి ఎదురుగా మేరీ గోచరించింది. లేవటానికి ప్రయత్నించింది విశాలాక్షి. కాని నిస్సత్తువ అడ్డుగోడలా నిలిచింది. రెండురోజులు స్పృహ లేకుండా పడిఉందంటే నమ్మలేకపోయింది విశాలాక్షి.

మేరీ సన్నగా చివాట్లు పెట్టింది. "ఏమిటండీ మీరు మరీనూ. ఈ వయస్సులో భారమైన వ్యాపకాలు ఎందుకు చెప్పండి? కొడుకూ, కోడలూ సేవ చేస్తూంటే హాయిగా మీరు, మీవారూనూ కృష్ణా, రామా అంటూ కాలం వెళ్ళబుచ్చక. . . [illegible] అంకుల్‌ని అనాలిలెండి! మరొకరికి భారం కాకూడదన్న సిద్ధాంతాన్ని నూరిపోసినందుకు. పోనీ, [illegible] ఇంటిపట్టున ఉంటారా అంటే అది లేదు. [illegible] ఇరవై రోజులు సమావేశాలు, సదస్సులూ! [illegible] రోజులు హైద్రాబాద్‌లో మకాం వెయ్యకపోతే ఏం మునిగిపోయింది? మీరు అసలే ఉలిపిరికాగితంలాంటి వారు. ఎప్పుడేనా ఇలా అయితే ఎలా చెప్పండి? అంకుల్‌ని రానివ్వండి. తోడులేకుండా మిమ్మల్ని వదిలేసి వెళ్ళినందుకు నే నెలా పోట్లాడతానో చూద్దురు గాని. . ."

మేరీ ఆప్యాయతలకు విశాలాక్షి కళ్ళు చెమ్మగిల్లాయి. "తోడు లేకపోవటం ఏమిటి? సీతయ్య ఉన్నాడుగా" అంది.

వల్చటి హాసరేఖ విచ్చుకుంది మేరీ పెదాలపై. "[illegible] అనుకుంటూనేఉన్నాను మీ రా మాట అంటారని. వేళ కింత కాఫీ కాచిపెట్టటంకంటే సీతయ్య ఏం చేయగలడు చెప్పండి? ఈ రెండురోజులూ సన్నిపాతం డాక్టరు చెబుతూంటే భయం వేసింది నాకు. ఆ నీరజ దేవతలా ఆదుకుంది. లేకపోతే. . ."

విశాలాక్షి తన చెవులను నమ్మలేకపోయింది.

"ఎవరూ?" అంది.

"నీరజండీ. డాక్టర్ని పిలుచుకురావటం, [illegible] కావలసిన మందులను తీసుకురావటం వగైరా [illegible] ఆమే చేసింది. పాపం, రెండు రోజులు నిద్రపోకుండా మిమ్మల్ని కనిపెట్టుకునిఉందిట. నాకు మీ విషయం ఇవాళ ఉదయమే తెలిసింది, అదీ నీరజ బడికి రాలేదేం అని సరోజినిగారిని అడిగితే. ఇప్పటిదాకా ఇక్కడే ఉండి వెళ్ళింది నీరజ. . ."

సంభ్రమాశ్చర్యాలను తనలో దాచుకోలేకపోయింది విశాలాక్షి. ఆ విషయాన్ని గమనించిన మేరీ, "నీరజ గురించే కదూ! నాకూ విచిత్రమనిపించిందనుకోండి. నిజానికి మనం ఆమెను అపార్థం చేసుకున్నాం, విశాలాక్షి గారూ. చాలా మంచిది. ఉద్యోగం ఎందుకు చేస్తూందో తెలుసా?" అంది.

తల అడ్డంగా ఊపింది విశాలాక్షి.

"ఆమె భర్తకు క్షయవ్యాధి. మదనపల్లి శానిటోరియంలో ఆయనని ఉంచి ఇక్కడనించి డబ్బు పంపుతూందిట నీరజ. ఆమెకు ఇదే మొదటి ఉద్యోగమట. పాపం, ఆమె భర్త బాగున్న రోజుల్లో ఆయన పెద్ద ఆఫీసరట."

గుండెలు చీల్చుకుని హృదయాంతరాళాల్లోకి దూసుకుపోయాయి మేరీ మాటలు. విశాలాక్షి గుండెల్లో పొంగిపొరలిన కరుణావేశం ఉబికి కంఠాన్ని మూగవోయించి నేత్రాలనుండి తొంగిచూసింది. కనుపాపల కన్నీటిలో తేలియాడుతూంటే కళ్ళు మసకలుకమ్ముతూ మంచులాంటి తెల్లని తెర అడ్డంగా ఆవరించింది. ఆ తెరపై బొమ్మలా పేరంటంరోజున [illegible] పంచుకుని కూర్చున్న నీరజ ఆకృతి గోచరించి మనసును కలచివేసింది. మేఘాలు తొలగిపోగా పొడచూపిన నక్షత్రంవగిది, పశ్చాత్తాపం మానసాకాశంలో మిణుకుమంది. అయిష్టమైన అనుభవ నుపశ్చరణతో కుమిలిపోసాగింది విశాలాక్షి. నీరజ రాగానే క్షమాపణ చెప్పి పాపప్రక్షాళనం గావించుకోవాలని, నిర్మలాంత

మాట్లాడి ఆమె స్వభావాన్నతికి గౌరవించాలన్న నిర్ణయానికి వచ్చింది విశాలాక్షి.

మరునాడు తెరిపిపడినా శరీరంమాత్రం తేలిగ్గా లేదు. ఇంకా నీరసంగా ఉంది. జ్వరతీవ్రత తగ్గినా, టెంపరేచర్ వంద డిగ్రీలతో తారట్లాడుతూంది. మేరీ మధ్యాహ్నందాకా ఉండి అంకుల్ రాగానే తనొచ్చి పోట్లాడతానన్న విషయాన్ని విశాలాక్షిముందు తెలుపు మాత్ర, రిపోర్టులు పెట్టి వెళ్లిపోయింది. జాలిచూపులు చూస్తూ గదిలో ఓ మూల కూర్చునిఉన్న సీతయ్యను చూస్తే నవ్వు వచ్చింది విశాలాక్షికి. నీరజ ఇంకా రాలేదేం అని వాడిని అడుగుదామనిపించినా, సాయంకాలం దాకా ఉగ్గబట్టుకుంది.

ఏడింటప్రాంతాల్లో వెలిగించిన ప్రేమదీపంలా, ఆత్మీయతాకిరణాలని మోసుకువచ్చిన నీరజ రాకతో ఆనందగాన మొనర్చింది విశాలాక్షి మది. ముగ్ధంగా ఉన్న తెల్లగులాబీలాంటి ఆమె వదనం కరుణార్ద్ర భావంతో ప్రకాశించిపోతూంది.

"ఎలా ఉంది మీకు?" మాటలలోని మృదుత్వాన, చూపులలోని లాలిత్యం తన్మయమొనర్చింది విశాలాక్షిని.

"హాయిగా ఉంది. మీ హస్తవాసి చలవవల్లనే" అంది.

"నా హస్తవాసి అనకండి. డాక్టర్‌గారి ప్రభావం, మీ అదృష్టం. నాదేముంది. నష్టజాతకురాలిని నేను." కుర్చీ మంచందగ్గిరికి లాక్కుని కూర్చుంది నీరజ.

ఆమె మాటలలోని నిస్పృహ విశాలాక్షిని బంధించింది. అత్యున్నతమైన జాలిని జాలువార్చినా అణగని ఆత్మ ఖేదం నీరజదని విశాలాక్షికి తెలుసు. అయినా ఏదో చెప్పాలని ఉంది. ఆప్యాయంగా నీరజను ఒళ్లోకి తీసుకుని ఓదారుద్దామని, అందమైన ఆమె చేతులు పుచ్చుకొని ధన్యవాదాలు చెబుదామని అనిపిస్తూంది. కాని పల్లవించిన ఈ భావనలు ఒక స్పష్టమైన ఆకృతి నొందకనే నీటిబుడగల్లా పేలిపోతున్నాయి. ఏటూ తెమలని ఆలోచనలతో ఆంకిలి నొక్కుకుపోగా, దీప్తివంతమైన నీరజ ముఖంకేసి బేలగా తిలకిస్తూండి పోయింది విశాలాక్షి.

గులాబీరేకుపైని తుషారబిందువులా ఉంది నీరజ. ఆమె ఏమీ మాట్లాడలేకపోతూంది.

కిటికీలోంచి పిల్లనాయువులు వీస్తున్నాయి.

"దయచేసి ఆ పాట ఒకసారి పాడరూ?" అర్థించింది విశాలాక్షి.

"ఏ పాట?"

"అదే, మొన్న పేరంటంలో మీరు పాడిన కృతి. సంగతులు ఎక్కువ వేయక తేలికగా మొన్న మీరు పాడినట్లే పాడండి."

సంభ్రమంగా తిలకించింది నీరజ. గిటార్‌పై ఆలపిస్తున్న విదేశీగీతంలా విశాలాక్షి మనఃస్థితి ఆమెకు అర్థం కాలేదు.

"ప్లీజ్, పాడండి" అంది విశాలాక్షి.

మారుమాటాడకుండా పాట అందుకుంది నీరజ. కళ్లు మూసుకుని వింటూండిపోయింది విశాలాక్షి. నేడామెకు ఆ కృతి అత్యంతాహ్లాదం కలిగిస్తూంది.

మరపురాని బాధను మరువలేని మాధుర్యంతో కలిపి ఆవిష్కరిస్తూంది ఆ గానం!

ఉత్తమ సందేశాం సందిస్తున్న సాహిత్యానికి భావలోకప్ప మొనరుస్తూంది కంఠం!

వెయ్యి ఊహాసౌందర్యదీపాల వెలుగుల్లో ఒకటే దివ్యరూపం గోచరించింది విశాలాక్షికి.

అదే పవిత్రత నిండిన కరుణాభిరామమైన దివ్యమంగళ స్వరూపం.

అందుకే నీరజ వెడుతూంటే, "భగవంతుడి వరంగా లభించిన ఉత్తమురాలు మీరు" అంది.

విస్తుబంగా నవ్వి వెళ్లిపోయింది నీరజ.

ఆమె అలా వెళ్లిపోయాక అణిగిపోని తనకే ఉదాసీనత కలిగింది విశాలాక్షికి. తన భావదారిద్ర్యానికి నొచ్చుకుంది. నీరజకు నిర్మలంగా క్షమార్పణ చెప్పుకోలేని తన పిరికితనానికి పరిపరివిధాల వాపోయింది.

రెండుమూడు రోజులు గడిచాయి. విశాలాక్షి ఇప్పుడు లేచి తిరగగలుగుతూంది. నీరజ రోజూ ఉదయం, సాయంకాలం వచ్చి పరామర్శించి వెడుతూంది. క్షమార్పణ చెప్పుకోవాలన్న భావనాతరంగాలు విశాలాక్షి మానసంలో చెలరేగుతున్నా, అదో రకమైన సందిగ్ధత అడ్డుపడుతూంది.

విశాలాక్షిలో రకరకాలైన ప్రశ్నలు ఉద్భవిస్తున్నాయి. ఏమిటీ జీవితం? మనిషి కెందుకు ఇంతటి స్వార్థం? అహం, అసూయలకు లోనుకాకుండా జీవనం గడవదా? ఎలా జీవిస్తే శాంతి ఉంటుంది? కాని వీటన్నిటికీ సమాధానాలు సాయంకాలం నీరజ పాడే పాటతో లీలామాత్రంగా గోచరించేవి. తానుదాను ఆ పాట విననిదే తను జీవించలేదేమో అన్న మూఢనమ్మకం ఏర్పడసాగింది. నీరజ రావటం ఆలస్యమైతే, తను పాడుకునేందుకు సాహసించేదికాదు. తన కా అధికారం లేదని ఆమె నమ్మకం.

నాలుగోరోజు ఉదయం నీరజ రాలేదు. ఏదో పని ఉందేమో, సాయంకాలం వస్తుందని మనస్సుకు సర్ది చెప్పుకుంది. అయితే సాయంత్రం ఏడు దాటినా నీరజ రాకపోయేసరికి విశాలాక్షి ఆగలేకపోయింది. ఆమె సంగతేమిటో కనుక్కురమ్మని సీతయ్యని పంపింది.

"నీరజమ్మగారు ఉద్యోగం మానేశారుటండి. ఇవాళే సామాను సర్దుకొని స్టేషనుకు వెళ్లిపోయారుట" అన్నాడు తిరిగి వచ్చిన సీతయ్య.

పిడుగుపడినట్లైంది విశాలాక్షి మనస్సుకు. సీతయ్య చెప్పిన మాట నమ్మలేకపోయింది. తీవ్రంగా ఆలోచించి వచ్చింది. ఆ రోజు చెప్పేయాలని అనుకుంది. ఆ ఆలోచన ఆమెని దారి తప్పి తిరుగుతున్న బాటసారిలా ఉక్కిరిబిక్కిరి చేసి తొందరపెట్టసాగింది.

"సీతయ్యా, రిక్షా పిలు. మనం స్టేషనుకు వెడదాం."

సీతయ్య బయటికి పరిగెత్తాడు.

స్టేషన్ చేరేదాకా మనస్సులో మనస్సు లేదు విశాలాక్షికి. నీరసంవల్ల కాళ్లు తేలిపోతున్నాయి. నిలదొక్కుకుని ప్లాట్‌ఫారంమీదకు పరిగెత్తింది. అప్పటికే రైలు వచ్చి ఆగింది. ఆరాటంతో వెతుకుతూ, పిచ్చిదానిలా ముందుకు సాగింది విశాలాక్షి. ఆమెను అనుసరించలేక తబ్బిబ్బైపోతున్నాడు సీతయ్య.

విశాలాక్షిని చూసి కంపార్టుమెంటులో కూర్చునివున్న నీరజ దిగి వచ్చింది. ఆమెను చూడగానే అంతర్గతంగా దాగిన ప్రేమ కట్టలు తెంచుకుని ఉద్వేగంగా పొంగి పొరలింది విశాలాక్షిలో. గాఢంగా కౌగిలించుకుని బావురుమంది. విశాలాక్షి చేతులను ఆప్యాయంగా పుణికిపుచ్చుకుంది నీరజ. ఆమె కళ్లలోనూ నీళ్లు తిరిగాయి.

"మీ రిలా బాధపడతారనే నేను చెప్పకుండా వెళ్లిపోతున్నాను. మీతో విషయం చెప్పలేదు. ఇప్పుడేం జరిగిందని ..."

నీరజను మధ్యలోనే ఆపుతూ అంది విశాలాక్షి: "నన్ను క్షమించండి, నీరజా. చిన్నదాన్ను — మీరు ఉన్నంతటి హృదయమున్న నాల్యం లేకపోయింది నాలో."

[illegible]గా చెప్పింది నీరజ. "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
రాదు. నేను మిమ్మల్ని క్షమించేంతటిదానినా! — మీరేం అపరాధం చేశారని?'' అంది.

"నేను చేసిన అపరాధమేమిటో నాకు తెలుసు. జీవితాన్ని అవగాహనచేసుకోటానికి ప్రయత్నిస్తూ, స్వార్థానికి అతీతురాలినై, పరిస్థితుల ప్రభావానికి అవకతవకలుపడక సమ్యక్ దృష్టి నలవర్చుకోవలసిన వయస్సులో, ఈర్ష్యాద్వేషాలకు లోనైన నన్ను చూస్తుంటే నాకే నామోషీగా ఉంది జరిగిన సంఘటనలలోని నా అసభ్య ప్రవర్తన అంతులేని క్షోభకు గురిచేస్తోంది నన్ను నవనీతమైన మీ హృదయాన్ని బద్దలుచేశాను. దాన్ని తిరిగి అతికించటం శక్తికి మించిన పని. కాని నిష్కృతిమటుకు ఆలోచిస్తున్నాను. మీరు వెళ్లటానికి వీల్లేదు, నీరజా. వెనుదిరిగి వెడదాం పదండి. నా మిగిలిన ప్రైవేట్లుసైతం మీకే ఇస్తాను. ఇకనుండి నా కనురెప్పల్లో పెట్టుకుని కాపాడుకుంటాను మిమ్మల్ని. నా సర్వస్వాన్నీ ధార పోస్తాను'' ఆత్మార్పణ చేస్తున్న యోగినిలా ఉంది విశాలాక్షి. అనురాగం వర్షిస్తూ, తడితో మెరుస్తు

"నన్ను క్షమించండి."

"నీరజా!''

"మీరు ఆవేశపడకండి. నేనీ పని బాగా ఆలోచించే చేశాను. మీ హృదయంలో నాపట్ల గల వాత్సల్యం, జాలి నాకు తెలుసు కాని అది ఒక చిత్రకారుడి హృదయంలో కలిగే రసానుభూతిలాంటిదే. మోడువడిన చెట్టులో ఎవ్వరికీ కనబడని ప్రత్యేకత అతనికి కనబడుతుంది అందుకే దాన్ని చిత్రీకరిస్తాడు ఆటుతరవాత ఆటుతరవాత అతని రసానుభూతి మరొక విషయంపై కేంద్రీభూతమవుతుంది. మోడువడిన చెట్టు చిత్రపటంగామాత్రం మిగిలిపోతుంది. మీ దృష్టిలో నేనూ అలాంటి చిత్రపటంగా మిగిలిపోకుండా ఉండేందుకే వెళ్లిపోతున్నాను, విశాలాక్షిగారూ. ఈ కొద్ది రోజుల్లో మీరు నాకు చేరువకాకుండా, అపారమైన ప్రేమని, జాలిని నాపై కలిగించుకోకుండా విద్వేషంతో ఉండినట్టయితే, నిశ్చలంగా నిలబడి మీతో పోట్లాడి ఉండేదాన్ని. కాని నేడు ఇక్కడ నిలిచిఉండటానికి నాక్క మనస్కరించటంలేదు. నిజానికి నేనూ మిమ్మల్ని

[illegible] [illegible] అర్థం చేసుకోలేకపోయాను. [illegible] ప్రాముఖ్యంలేని ఆ పేరంటం సంఘటనే నాకు మీ మనస్సుని చదివే సమర్థత కలిగించింది. మీలోని కళాతృష్ణ, కళాపిపాసలే మీలో అలా ప్రవర్తింప జేస్తున్నాయని చాలరోజులకుగాని తెలుసుకోలేక పోయాను. ఆనాటితో మీపై ఎనలేని గౌరవం కలిగింది నాకు. మీ స్నేహాన్ని ఆశించాను. పొందాను కూడా. ఆదే స్నేహంవల్ల నేడు నేను మీ ఆనందం కోరుకుంటున్నాను. కళ మీ జీవిత ఆదర్శం. నాపై మీకు గల జాలివల్ల నన్ను ఉద్ధరిద్దామనుకున్న తలంపు మీలోని కారుణ్యరేఖలకు చిహ్నం. ఈ అర్థంలేని మమతలతో ఆదర్శాన్ని తొక్కిపట్టకండి. బలవంతాన అణచి వేయకండి. నేను వెళ్లిపోతే మీకు తిరిగి ఉద్యోగం లభించవచ్చు. విద్యార్థినులతో కలిసి తిరిగి కళాసేవ చేయగల అవకాశం లభించవచ్చు.''

"చచ్చిన పామును కర్రతో కొడుతున్నారా, నీరజా?''

"అలా అనుకోకండి. నేను మనఃస్ఫూర్తిగా చెబుతున్నాను. నేను వెళ్లిపోతే మీకు ఎక్స్టెన్షన్ ఇవ్వక మరొకరి కెవరికేనా ఉద్యోగం ఇవ్వవచ్చు అన్న సందేహం నాలో పొడసూపుతూనే ఉంది. అయితే బడి తెరిచి నెల రోజులు దాటిపోయాయి కాబట్టి అలా జరగదన్న ధీమా నాకుంది. హెడ్మిస్ట్రెస్‌గారితో మాట్లాడానుకూడా. నేను వెళ్లిపోవటానికి వ్యక్తిగతమైన కారణంసైతం లేకపోలేదు. మరొక కళాజీవిని బాధనొందించి ఆర్జించిన సంపాదనతో నా భర్త బాగుపడతారని నాకు నమ్మకం లేదు. ఏ జన్మలో ఏ పాపం చేశానో వారి నా వ్యాధి పీడిస్తోంది. ఇంకా ఇతరుల మనస్సులను నొప్పించి నేనేం ఒడిగట్టుకోను? ఈ ప్రపంచం విశాలమైనది. ఈ ఊళ్లో కాకపోతే మరో ఊళ్లో దొరుకుతుంది ఉద్యోగం.'' నిశ్చలంగా చెప్పింది నీరజ.

గణగణమని గంటలు వినబడ్డాయి.

విశాలాక్షిలో ఆత్రత అధికమైంది. "నేనిక ఉద్యోగం చెయ్యదలుచుకోలేదు. మీరు అనుకున్నట్లు బాధ పడటమూ లేదు. నాకు జ్ఞానోదయం కలిగేసరికి కొంత ఆలస్యమైంది. అంతే. మీరు రావలసిందే, నీరజా'' అంది.

"వద్దు, విశాలాక్షిగారూ. నేను వెళ్లిపోవటమే మంచిది. చూడండి, నేడు మనిద్దరి స్నేహం ఎంత స్వచ్ఛంగా పాలరాతిఫలకంలా మెరుస్తోందో! ఈ ధవళిత ప్రేమని ఇలానే నా మనసులో నిలుపుకోనివ్వండి. నా హితాన్ని కాంక్షించే వ్యక్తి ఒకరు ఉన్నారన్న నమ్మకం చాలు నాకు. ఇలాంటి నమ్మికలే మా వారిని ఆరోగ్యవంతులుగా చేసుకునే ఆశయంలో నాకు అండగా నిలుస్తాయి. నా ప్రయత్నం సఫలం కావాలని ఆశీర్వదించండి, విశాలాక్షిగారూ.'' నీరజ కళ్లమ్మట నీటి బిందువులు జలజలా రాలాయి.

మరోమారు గాఢంగా కౌగిలించుకుంటామెను విశాలాక్షి. కంఠం మూగవోయింది. పైకి మాట్లాడలేక మనస్సులోనే ఆశీర్వదించింది నీరజని విశాలాక్షి. కన్నీటి చారలు కట్టిన విశాలాక్షి బుగ్గలను మునివేళ్లతో [illegible] పొడుగాటి వేళ్లతో తుడిచి రైలు ఎక్కింది నీరజ.

గార్డు నోటిలోని విజిల్ బాధగా రాగాన్ని ఆలపించింది. పచ్చదీపం ఆరోహణావరోహణలను చేసింది. రాగద్వేషాలను సంలీనమొనర్చుకున్నదానిలా, ముందు వెనకల కొకసారి ఊగి, ముందుకు సాగిపోయింది రైలు. ★

ఆరోగ్యము

బాగుగా ఉండేలా చూచుకొనుటకు
మీకు ముఖ్యమైన
విటమినులు
మరియు
ఖనిజ లవణములు
ప్రతిరోజు కావాలి...

వాటిని పొందుటకు ఒక
విమ్‌గ్రాన్
బిళ్ల మాత్రమే చాలును

[illegible] 11 ముఖ్యమైన విటమినులు మరియు 8 ముఖ్యమైన ఖనిజ లవణములు [illegible]
ఒక విమ్‌గ్రాన్ మిమ్మల్ని రోజంతా శక్తివంతముగా
ఉంచుతుంది. విమ్‌గ్రాన్‌ను నేడే కొనండి!

SQUIBB SARABHAI CHEMICALS